ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN—POLONIA
Vol. XXV, 6 SECTIO G 1978

Universität Wien

Harald ROSSMANN

Prawnoprocesowa pozycja stron w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa o służbie państwowej, w postępowaniu rolnym i finansowym

Правовое положение сторон в производстве по делам о государственной службе, в сельскохозяйственном производстве и в финансовом производстве

Die verfahrensrechtliche Stellung der Parteien im Dienstrechtsverfahren im Agrarverfahren und im Finanzverfahren

I. WPROWADZENIE

Myślą przewodnią przy wprowadzaniu ustawy o postępowaniu administracyjnym (AVG) było dążenie do stworzenia jednolitych przepisów proceduralnych, które powinny uregulować postępowanie przed różnymi organami administracji, bez względu na przedmiotowy zakres działania tych organów. Jednak już w okresie wchodzenia w życie ustawy o postępowaniu w r. 1925, wyłączone zostały z tego ujednoliconego postępowania określone sprawy z zakresu administracji. Dotyczyło to tych spraw, których specyficzny charakter wymagał również szczególnej regulacji formalnoprawnej.[1] Przedmiotem rozważań będą jedynie te właśnie szczególne normy proceduralne. Stworzona postanowieniami art. II, ust. 3 EGVG i art. 2 noweli do EGVG z r. 1959 możliwość wydawania szczególnych uregulowań proceduralnych w ustawach administracyjnych o charakterze materialnoprawnym, pozostaje poza zakresem niniejszych rozważań.[2]

[1] Szczególnym uregulowaniom ustawowym zostały poddane — na podstawie art. II ust. 5 EGVG BGBL nr 273, 1925 — postępowania podatkowe związku, krajów i gmin, a na podstawie ust. 6 — sprawy stosunków wynikających z prawa o służbie państwowej w odniesieniu do urzędników związkowych, krajowych i gminnych. Co do władz rolnych stosuje się jedynie VStG (art. II, ust. 2C, lit. m).

[2] Por. wyczerpujące przedstawienie tych norm prawnych — Mannlicher-Quell: *Das Verwaltungsverfahren*[7], Wien 1975, s. 70 i n.

II. POSTĘPOWANIE W ZAKRESIE PRAWA O SŁUŻBIE PAŃSTWOWEJ

1. Ustawa o postępowaniu w sprawach z zakresu prawa o służbie państwowej (DVG)[3] obejmuje swoim zasięgiem sprawy dotyczące stosunków służby państwowej, sprawy emerytalne i zaopatrzenia w związku, krajach, okręgach i gminach. Zakres ten rozciąga się również na publicznoprawne jednostki należących do związku lub administrowanych przez związek instytucji, fundacji i funduszy, które zatrudniają pracowników.

Sprawy karne związane ze służbą państwową i postępowanie w tych sprawach nie podlega przepisom DVG. Istnieją co do tego szczególne uregulowania ustawowe.[4] W tym zakresie, w jakim DVG nie zawiera żadnych odmiennych postanowień, w postępowaniu w sprawach służby państwowej stosuje się przepisy AVG. Przedmiotem postępowania w sprawach służby państwowej nie jest jedynie ustanowienie, zmiana lub zakończenie stosunku służbowego, lecz wszystkie wiążące się ze stosunkiem służby państwowej sprawy administracyjne. Nie jest przy tym istotne, czy mamy do czynienia z decyzją deklaratoryjną, czy konstytutywną.[5] Nie zostanie natomiast objęte tym zakresem prawo zwierzchnika do wydawania poleceń służbowych (zadań służbowych). Tego rodzaju dyspozycje nie należą do „spraw związanych ze stosunkiem służby państwowej" w rozumieniu art. II ust. 6 EGVG i nie są decyzjami. Są one przede wszystkim wynikiem unormowanej w art. 20 B-VG zasady dyrektywności w administracji.[6] Są one korelatem norm prawnomaterialnych regulujących służbę państwową, zawierających obowiązek posłuszeństwa urzędników, aktualizujący się z chwilą wstąpienia w stosunek służby państwowej. Ponieważ postępowanie prowadzone na podstawie DVG ma na celu wydanie decyzji[7], byłoby całkowicie chybione łączenie każdego wewnętrznego polecenia służbowego z formalnym postępowaniem administracyjnym.[8]

---

[3] BGBL nr 54, 1958, zm. 298, 1960.

[4] Postępowanie dyscyplinarne w stosunku do zatrudnionych w organach związkowych zostało uregulowane w rozdz. V pragmatyki służbowej; postępowanie w sprawach ocen służbowych regulują § 14—20a pragmatyki służbowej. W tym zakresie w postępowaniu w stosunku do urzędników związkowych — stosowane pomocniczo zgodnie z postanowieniami DVG — przepisy AVG nie obowiązują.

[5] Por. ErlBem do RV, 328 BlgStProtNr 8 GB.

[6] Zob. wyczerpujące rozważania dotyczące tego problemu — Hellbling: *Das Dienstrechtsverfahrensgesetz* OJZ 1958, 479 i również Grüner: *Das Dienstrechtsverfahrensgesetz,* JBl 1959, 58.

[7] Przeciwko temu poglądowi wypowiada się Hellbling: *op. cit.*, s. 479 z uzasadnieniem, że również w prawie o służbie państwowej istnieją postępowania nie kończące się wydaniem decyzji, np. postępowanie przy wystawianiu opinii.

[8] Co może być przedmiotem zadania służbowego, a nie sformalizowanego postępowania określa ErlBem do RV przykładowo: wskazówka co do załatwienia

2. Pozycja strony w postępowaniu z zakresu stosunków służby państwowej przysługuje każdej osobie, której publicznoprawny stosunek służbowy jest przedmiotem postępowania. W związku z tym konieczne jest wyraźne stwierdzenie, że w postępowaniu tym stroną jest jedynie urzędnik.[9] Nie jest nią natomiast za jego życia krewny, który w określonych okolicznościach ma w postępowaniu swój interes. Pozycja strony przysługuje krewnemu dopiero w chwili zgonu samego zatrudnionego. Spornym zagadnieniem było, czy pozycja strony przysługuje również osobie starającej się o przyjęcie do służby publicznoprawnej. Pfeifer i Grüner [10] reprezentują pogląd, że ubiegający się o posadę mocą interesu prawnego uczestniczy w sprawie i powinien być traktowany jako strona. Jednak najszerzej uznany pogląd [11] oraz judykatura [12] rozstrzygają tę kwestię w sposób odmienny, z tego względu, że warunkiem korzystania z pozycji strony jest istnienie publicznoprawnego stosunku służby.

Odmiennie niż w AVG, gdzie procesową zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych ocenia się według przepisów prawa cywilnego, w postępowaniu w sprawach służby państwowej — jeżeli przepisy o postępowaniu nie stanowią inaczej — pełna zdolność do czynności prawnych przysługuje również osobom niepełnoletnim. W sprawch reprezentacji stron w postępowaniu w sprawach służby państwowej obowiązują — w przypadkach braku szczególnych uregulowań DVG — przepisy AVG.[13]

3. Prawnoprocesowa pozycja stron w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa o służbie państwowej różni się w wielu zasadniczych punktach od przepisów AVG regulujących postępowanie wyjaśniające. Przede wszystkim w postępowaniu z zakresu prawa o służbie państwowej władze zostały wyraźnie zobowiązane do wyjaśniania z równą starannością wszystkich okoliczności korzystnych i niekorzystnych dla strony. W § 45 AVG ustalono ogólnie zasadę swobodnej oceny dowodów [14], zaś w § 37 AVG zobowiązano władze do strzeżenia praw stron. W DVG natomiast

---

sprawy w określony sposób, sprawy związane z wymiarem czasowym służby, wyznaczanie terminów urlopowych, podział referatów, rozkaz wojskowy.

[9] Por. co do tego wyjaśnienie VWGH Slg. nr 7389/19.

[10] Pfeifer: *Grundsätzliches zum Dienstrechtsverfahren*, JBl 1960, 216; Grüner: *op. cit.*, s. 62.

[11] Por. w szczególności Hellbling: *op. cit.*, s. 480.

[12] Por. w szczególności wyjaśnienie VWGH Slg. nr 1079, 1949, 3963, 1959 oraz wyjaśnienie z 16 czerwca 1965 r. Zl. 993/65.

[13] Odmienne uregulowania obowiązują w sprawach pragmatyki służbowej i w postępowaniu z zakresu prawa o służbie państwowej w stosunku do urzędników związkowych. Pociągnięty do odpowiedzialności dyscyplinarnej urzędnik może sobie wybrać obrońcę tylko z kręgu aktywnych urzędników pozostających w rejonie działania komisji dyscyplinarnej lub spośród osób wpisanych na listę obrońców.

[14] Grüner: *op. cit.*, s. 62, wywodzi z tej zasady zawarte w DGV szczególne postanowienia, które jednak jednocześnie uznaje za zbyteczne.

nastąpiło wyraźne unormowanie tego obowiązku dlatego, że władze prowadzące postępowanie są jednocześnie przedstawicielami pracodawcy i stroną.[15] Ponadto w konstrukcji tej — jak to słusznie podniósł Hellbling [16] — leży zgodnie z zamierzeniem sprzeczność w stosunku do postanowień AVG o stronniczości. Uregulowanie DVG ma na celu zapobieganie temu, aby w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa o służbie państwowej organy reprezentujące pracodawcę nie stawiały jednostronnie na pierwszym planie interesów pracodawcy.

Prawo stron do wglądu w akta pozostaje zgodnie z DVG nienaruszone [17], natomiast prawo strony do wysłuchania jej zostało, szczególnie w porównaniu z uregulowaniami AVG — ograniczone. Możliwość zapoznania się z wynikami urzędowych dochodzeń i ustaleń oraz zajęcia stanowiska jest zagwarantowana roszczeniem w takim zakresie, w jakim te wyniki różnią się od dotychczasowych, istotnych dla decyzji twierdzeń strony.[18] Natomiast władze służbowie nie są zobowiązane do przedstawiania stronie swych ocen prawnych.[19] Obowiązek zabezpieczenia możliwości wysłuchania strony przez władze pojawia się w każdym przypadku ustalonym przez ustawę.

W przypadkach gdy nie idzie o ustanowienie, zmianę lub likwidację stosunku służbowego lub o ustalenie jego istnienia, albo zmianę warunków służby lub wynagrodzenia władze służbowe mogą wydawać decyzje bez przeprowadzania postępowania wyjaśniającego — a więc bez wysłuchania strony (mandat służbowy).

4. W postępowaniu z zakresu prawa o służbie państwowej przysługuje stronom również prawo domagania się od władz wydania decyzji. Jeżeli decyzja bez winy strony nie zostanie wydana w ciągu 6 miesięcy, kompetencja do wydania decyzji przechodzi na żądanie strony od właściwego przedmiotowo organu zwierzchniego, zgodnie z § 73 AVG.

5. Prawo stron do wnoszenia zwykłych środków odwoławczych różni się pod wieloma względami od odpowiednich uregulowań AVG. Zwykłym środkiem odwoławczym przeciwko mandatowi służbowemu — podobnie jak w postępowaniu mandatowym AVG — jest sprzeciw, który jednakże nie wstrzymuje wykonania mandatu. Poza tym ze sprzeciwem łączą się identyczne skutki jak w przepisach AVG. W przypadku wydania na skutek sprzeciwu decyzji, uznającej go z korzyścią dla strony, decyzja w spra-

---

[15] Por. co do tego ErlBem do RV, 328, BlgStProtNR 8 GP.

[16] Hellbling: *op. cit.*, s. 480.

[17] Co do tego rozstrzyga § 19 AVG.

[18] Hellbling: *op. cit.*, s. 480 uważa, że w braku interesu prawnego również dla strony nie można zagwarantować korzystnych wyników postępowania. Ten pogląd nie znajduje jednak żadnego pokrycia w ustawie.

[19] Erk. des VWGH Slg. nr 5111/1959.

wie ze stosunku służby państwowej, kończąca postępowanie wyjaśniające, uzyskuje moc wsteczną od momentu wydania mandatu służbowego.

Przeciwko wszystkim innym decyzjom związanym z prawem służby państwowej przysługuje stronom prawo odwołania, chyba że jest ono ustawowo wyłączone. Również odwołanie jedynie wyjątkowo powoduje skutek odraczający.[20] Dlatego możliwe jest w przypadkach decyzji wydanych w wyniku odwołania, wówczas gdy zaskarżana decyzja zostaje zmieniona z korzyścią dla składającego odwołanie, nadanie tej decyzji mocy wstecznej od momentu jej wydania. Prawo strony do roszczenia o nadanie decyzji mocy wstecznej istnieje wówczas, gdy to się może dla niej okazać korzystne.

6. Przełamanie zasady materialnej mocy prawnej polega na proceduralno-prawnie ukształtowanym uprawnieniu władz do uchylenia lub unieważnienia decyzji w drodze służbowej. W uzupełnieniu odpowiednich uregulowań AVG [21], przepisy DVG dopuszczają uchylenie decyzji w tych przypadkach, gdy strona wiedziała lub powinna była wiedzieć, że decyzja pozostaje w sprzeczności z obowiązującym prawem. Aby jednak ochronić zaufanie strony do decyzji prawomocnych, uchylenie decyzji w drodze służbowej jest przewidziane jedynie wówczas, gdy nie ma jakichkolwiek wątpliwości na gruncie obowiązujących przepisów, że stan sprzeczności z prawem ma miejsce. Tak rozumiana oczywista sprzeczność z prawem nie zachodzi wówczas, gdy bezprawność decyzji wynika nie z pozytywnego przepisu ustawy, lecz albo jest uzasadniana na drodze wykładni ustawy [22], albo wynika jedynie ze zmiany sposobu interpretacji prawa przez władze.[23] Nie można przy tym dopatrywać się dobrej wiary wówczas, gdy urzędnik — oceniając to obiektywnie — musi mieć wątpliwości co do zgodności podjętej decyzji z prawem.[24]

Unieważnienie decyzji, zgodnie z § 68 ust. 4 AVG, ma moc wsteczną

[20] Skutek odraczający ma miejsce wówczas, gdy prawa zatrudnionego zostaną ograniczone lub gdy zostanie on ich pozbawiony oraz gdy przedwczesne wykonanie nie jest niezbędne ze względów publicznych.

[21] Rozstrzyga tu § 68, który przewiduje uchylenie decyzji z urzędu, jeżeli nikt nie nabył na jej podstawie prawa lub gdy niesie ona ze sobą możliwość poważnych szkód gospodarczych, albo zagrożenie życia lub zdrowia ludzi. Unieważnienie dotyczy decyzji podjętych przez władze niekompetentne, decyzji faktycznie niewykonalnych, decyzji sprzecznych z prawem karnym lub decyzji wadliwych, wówczas gdy ustawa łączy z wadliwością skutki unieważniające.

[22] Wyjaśnienie VWGH z 24 stycznia 1957 r., Zl. 2649/54.

[23] VWGH Slg. nr 783, 1949, 982, 1949:2114, 1951:5749, 1962 i VerfGH Slg. nr 6048, 1969.

[24] Opowiada się za tym Grüner: *op. cit.*, s. 97, po dyskusji z poglądami wyrażonymi w literaturze cywilistycznej.

w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa o służbie państwowej, od momentu wydania unieważnionej decyzji.

7. Prawo stron do stosowania nadzwyczajnych środków prawnych odnosi się zasadniczo do postanowień AVG. Dotyczy to przede wszystkim podstaw uzasadniających przywrócenie i wznowienie postępowania.[25] Inaczej reguluje tę sprawę DVG. Zarządzenie o wznowieniu postępowania, w sprawie z zakresu prawa o służbie państwowej, nie uchyla wcześniejszej decyzji. Dopiero po ukończeniu wznowionego postępowania nowa decyzja uchyla dotychczasową. Wówczas gdy jest to korzystne dla strony, nowa decyzja może ukształtować stan prawny, jaki miałby miejsce, gdyby w momencie uprawomocnienia się starej decyzji wydana została nowa. Przy przywróceniu do poprzedniego stanu, jeżeli postępowanie zostało zakończone wydaniem decyzji, obowiązują odpowiednio te same przepisy. Jednakże musi być uznane za niedopuszczalne nadanie decyzji mocy wstecznej wówczas, gdy działa to na niekorzyść zainteresowanego.

Po wyczerpaniu toku instancji pozostaje stronom jedynie możliwość złożenia skargi do Trybunału Administracyjnego, z powołaniem się na sprzeczność zaskarżanej decyzji z prawem, lub do Trybunału Konstytucyjnego, gdy strona powołuje się na naruszenie zagwarantowanych konstytucyjnie praw.[26]

8. Konieczne jest wreszcie wskazanie na to, że w postępowaniu z zakresu prawa o służbie państwowej nie stosuje się przepisów AVG o kosztach komisyjnych i opłatach administracyjnych. Powinno to pozwolić na uniknięcie finansowego obciążenia zatrudnionych w służbie państwowej w związku z prowadzeniem postępowania. Stosuje się jednak pozostałe postanowienia AVG o kosztach postępowania (w szczególności o wydatkach gotówkowych).

III. POSTĘPOWANIE W SPRAWACH ROLNYCH

1. Zakres zastosowania ustawy o postępowaniu w sprawach rolnych[27] obejmuje sprawy reformy agrarnej, które pozostają we właściwości władz rolnych. Pod pojęciem reformy agrarnej[28] rozumie się ustrój gruntowy (łączenie użytków rolnych i leśnych w celu likwidacji rozdrobnienia, scalanie gruntów, podział użytków agrarnych wspólnot i regulację praw

[25] § 69—72 AVG.

[26] Odwołanie się do VWGH jest jedynie wówczas wykluczone, gdy w wyższej instancji — ukształowane zgodnie z art. 133 Z. 4 B-VG — niezawisłe ciało kolegialne z udziałem sędziowskim podjęło decyzję.

[27] BGBl nr 79, 1927 nr 79, 1927, wyb. BGBl nr 173, 1950 idF BGBl nr 77, 1967.

[28] Co do określenia pojęcia, por. wyjaśnienie VerFGH Slg. nr 1390, 1931.

wspólnot do korzystania oraz administrowania), postępowanie z określonymi służebnościami z lasów, pastwisk i pól, prawo do korzystania z urządzeń wodnych, ochronę pastwisk oraz osadnictwo rolne. W sprawach reformy rolnej, zgodnie z art. 12 B-VG wydawanie podstawowych uregulowań ustawowych należy do związku, zaś prawodawstwo wykonawcze i realizacja (a więc również przeprowadzanie postępowania rolnego) do organów krajowych. Materialnoprawne przepisy w sprawie reformy rolnej zawierają zwykle również uregulowania proceduralne, które są powoływane w pierwszej kolejności.[29] W takim zakresie, w jakim AVG i normy materialnoprawne nie zawierają żadnych szczególnych postanowień, można stosować pomocniczo przepisy AVG.

2. W sprawie pozycji stron AgrVefG postanawia jedynie, że przepisy administracyjne ustalające, kto w postępowaniu rolnym ma być uważany za uczestnika bezpośredniego lub pośredniego, pozostają w mocy. Określony w tych przepisach uczestnik postępowania jest w rozumieniu § 8 AVG stroną. Terminologia w odniesieniu do tych spraw została w nowszych ustawach odpowiednio zmieniona.[30]

W następujących postępowaniach przysługuje wymienionym niżej uczestnikom pozycja strony:

a) Ustrój gruntowy — ustawa o ustroju gruntowym z r. 1951 (FGG) nie zawiera wyczerpującej definicji pojęcia strony, lecz tylko stwierdzenie, że właściciele gruntów, które podlegają scalaniu, są stronami w postępowaniu scaleniowym. Innym osobom przysługuje pozycja strony w takim zakresie, w jakim FGG lub akty wykonawcze poszczególnych krajów przyznają im prawa strony i nakładają na nie obowiązki związane z pozycją strony.[31] Bliższe określenie pozycji strony zawierają ustawy krajowe odnoszące się do ustroju rolnego (FLG). Przykładem niech będą przepisy obowiązujące w Salzburgu. Zgodnie z wydaną w Salzburgu FLG z r. 1973 stronami w postępowaniu scaleniowym są właściciele gruntów, które podlegają scaleniu, inne podmioty prawa w takim zakresie, w jakim ustawa przyznaje im prawa i nakłada na nich obowiązki, a także jednostki terytorialne i przedsiębiorstwa, które mogą skorzystać z prawa wywłaszczenia. W postępowaniu podziałowym i regulacyjnym stronami generalnego postępowania w sprawach podziału są władze, gminy, wspólnoty rolne lub wspólnoty poddańcze biorące udział w sprawie. W specjalnym postępowaniu podziałowym — współwłaściciele gruntów wspólnot

---

[29] Obecnie wchodzą w grę przepisy, których wykaz zamieszczono na końcu pracy.

[30] Por. tu również wyjaśnienia, M a n n l i c h e r: *Das Verwaltungsverfahren*[7], Wien 1964, s. 697 i n.

[31] Co do uzasadnienia, por. A n h a m m e r: *Das Recht des Grundstückszusammenlegung*, Wien 1973, s. 23 i n.

rolnych, uprawnieni z tytułu korzystania; osoby, które po zaspokojeniu żądań uprawnionych do korzystania, faktycznie wykorzystują pozostałe nadwyżki plonów; gminy uprawnione do udziału; a także wszystkie osoby, którym zamiast korzystania z gruntów wspólnoty lub oddzielnych nieruchomości przysługuje wynagrodzenie.

W przygotowywanym obecnie projekcie noweli do AgrVerfG określona zostanie w sposób bezpośredni pozycja strony w postępowaniu scaleniowym.

b) W postępowaniu w sprawach dotyczących wykonywania praw do korzystania z lasów, pastwisk oraz wykonywania szczególnych służebności z gruntów rolnych[32] stronami są właściciele uprawnionych lub zobowiązanych nieruchomości.

c) W postępowaniu o ustalenie praw do korzystania z rolniczych urządzeń nawadniających brakuje wyraźnych postanowień o pozycji strony, wobec czego władze rolne powołują się tu na § 8 AVG.

d) Wyraźnego określenia pozycji strony brakuje również w krajowych przepisach o ochronie pastwisk alpejskich[33], tak że również tu znajdują zastosowanie postanowienia AVG.

e) Inaczej rzecz się ma w postępowaniu w sprawach osadnictwa rolnego.[34] Stronami są tu: osoba wnosząca podanie, a więc osoba, która wchodzi w grę jako prowadząca przyszłe gospodarstwo rolne, oraz wszystkie inne osoby stawiające do dyspozycji grunty, zabudowania lub prawa, nadto wspólnoty gruntowe, osadnicy oraz wszystkie osoby, którym w stosunku do gruntów lub budynków postawionych do dyspozycji służą jakiekolwiek prawa rzeczowe. Zdolność procesowa kształtuje się w braku innych uregulowań AgrVerfG, zgodnie z postanowieniami AVG.

Jeżeli idzie o sprawy reprezentacji stron w postępowaniu rolnym, obowiązują w tym zakresie przepisy administracyjne o reprezentacji i pełnomocnictwach. Z tym jednak, że w stosunku do stron, które zamieszkują poza terenem gminy, w której znajduje się nieruchomość będąca przedmiotem postępowania, istnieje obowiązek ustanowienia pełnomocnika do spraw doręczeń, zamieszkującego na terenie gminy.

3. W postępowaniu wyjaśniającym i w trakcie związanego z nim przesłuchania stron obowiązują — na podstawie ogólnego odesłania zawartego w AgrVerfG — odpowiednie postanowienia AVG. Przepisy prawa materialnego mogą jednakże zawierać w tym względzie unormowania o charakterze wyjątkowym.

---

[32] Zestawienie wykorzystanych źródeł prawa znajduje się na końcu pracy.

[33] Zob. przypis 32.

[34] Zob. przypis 32.

W szczególny sposób uregulowano sprawy proceduralne:

a) W postępowaniu scaleniowym, przy wymianie gruntów połączonej z ich kompleksowym zagospodarowaniem, przy podziale gruntów i w postępowaniu regulacyjnym kwestie proceduralne normują przepisy FGG i FLG.

W postępowaniach tych obowiązuje zasada koncentracji kompetencji władz rolnych, tak że właściwość władz rolnych obejmuje postępowanie i podejmowanie decyzji co do wszystkich faktycznych i prawnych stosunków, które wiążą się z prowadzonym postępowaniem rolnym. Władze rolne powinny tu jednak stosować wszystkie normy materialnoprawne, które odnoszą się do tych spraw. Inne szczególne uregulowanie procesowe polega na tym, że podjęcie postępowania scaleniowego z urzędu następuje na podstawie zarządzenia, a więc nie podlega ono bezpośredniemu zaskarżeniu przez jedną ze stron postępowania w drodze administracyjnej.[35] Postępowanie w sprawach podziału i regulacji wszczyna się decyzją, przeciwko której przysługują stronom zwykłe środki odwoławcze. Dopiero po uprawomocnieniu się tej decyzji o wszczęciu postępowania, o czym należy powiadomić strony, dochodzi do właściwego postępowania wyjaśniającego.[36]

Po wszczęciu postępowania scaleniowego, w którym ma być podjęta decyzja w sprawie ustalenia gruntów leżących na obszarze scaleniowym, właściciele tych nieruchomości tworzą wspólnotę scaleniową, która pośredniczy w dalszym postępowaniu w imieniu swych członków. W następnych etapach postępowania określa się najpierw w decyzji obecny stan posiadania i następnie ujmuje się w planie szacunkowym ocenę scalanych nieruchomości. Przed wydaniem tych dwóch decyzji, umożliwia się stronom przedstawienie swego stanowiska co do ustalonego stanu faktycznego. Dokument dotyczący stanu posiadania oraz plan szacunkowy mogą być przez strony oddzielnie zaskarżone przez odwołanie. W podobny sposób podlegają zaskarżeniu przez strony w postępowaniu podziałowym i regulacyjnym: zestawienie stron i spis udziałów. Po uprawomocnieniu się dokumentu w sprawie ustalenia stanu posiadania oraz planu szacunkowego następuje w drodze wydania decyzji nowy podział gruntu, w wyniku któ-

---

[35] Ponieważ przez wszczęcie postępowania scaleniowego nie następuje jeszcze bezpośrednie wkroczenie w sferę prawną stron, dlatego zgodnie z art. 139 B-VG idF der B-VG nov. BGBl nr 302, 1975, nie przysługuje prawo indywidualnego zaskarżenia tego zarządzenia, por. co do tego wywody Langa: *Rechtliche Aspekte der Zusammenlegungsverfahrens*, s. 364 i n.

[36] W zakresie wszczynania postępowania przy pomocy decyzji i zarządzenia por. również wywody Welan-Groiss: *Eigentum und Agrarrechtliche Eigentumsbeschränkungen*, Wien 1973, s. 40; Schantl: *Beeinträchtigung des Rechtsschutzes im Entwurf einer Flurverfassungsnovelle*, OJZ 1966.

rego strony — przy pewnych drobnych wyrównaniach wartości — zostają całkowicie zaspokojone. Również przed ustaleniem tego planu, kończącego postępowanie scaleniowe, konieczne jest umożliwienie stronom wypowiedzenia się. Nowy podział, ukształtowany decyzją, może być przez strony zaskarżony przy pomocy odwołania. Ta sama możliwość istnieje w przypadku planów podziału i planów regulacyjnych. W czasie prowadzenia postępowania, współdziała z organem władzy w sprawach gospodarczych komisja stron, której jednak nie przysługuje w stosunku do postanowień władz rolnych prawo odwołania. Ponadto władze nie są związane rozstrzygnięciami podejmowanymi przez komisję. Wyjaśnienia, które w trakcie postępowania są udzielane organowi władzy, mogą być odwoływane, jednakże tylko za zgodą organu. Organ zobowiązany jest odmówić takiej zgody, gdy z odwołaniem wyjaśnienia łączyłyby się poważne przeszkody w prowadzonych pracach.[37] Wyjaśnienia przekazywane w trakcie postępowania scaleniowego na piśmie lub ustnie do protokołu oraz ukształtowana w ten sposób sytuacja prawna jest wiążąca również dla następców prawnych. Podobne uregulowania obowiązują również w postępowaniu scaleniowym połączonym z kompleksowym zagospodarowaniem gruntu.

b) W postępowaniu w sprawach wykonywania praw do korzystania z lasów i pastwisk oraz niektórych służebności gruntowych obowiązuje również zasada koncentracji kompetencji władz rolnych. Postępowanie wszczyna się decyzją. Także zamknięcie postępowania dokonuje się przez wydanie decyzji. Wszystkie porozumienia stron dotyczące wykonywania praw do korzystania wymagają jedynie zgody władz rolnych.

c) Także w postępowaniu o przyznanie — niezbędnych do celowego wykorzystywania nieruchomości rolnych — praw do korzystania z urządzeń wodnych, podobnie jak i we wcześniej przedstawionych postępowaniach obowiązują następujące zasady: zasada zakazu jednostronnego odwoływania wyjaśnień złożonych przez strony, zasada wyłącznej właściwości władz rolnych do udzielania zgody w przypadku złożonych wyjaśnień i zawartych ugód. Akty te są również wiążące dla następców prawnych.[38]

d) W sprawach ochrony pastwisk alpejskich przysługuje stronom w stosunku do zarządzeń władz prawo odwołania. W odnośnych przepisach brak jednak bliższego określenia prawnoprocesowej pozycji strony.

---

[37] To uregulowanie wprowadza modyfikację do właściwej AVG zasady, że strony są związane wyjaśnieniami udzielonymi w postępowaniu. Por. co do tego Erk. des VWGH Slg. nr 1704, 1950; por. przypis 38.

[38] Taksatywne wyliczenie spraw, w których przysługuje prawo odwołania do Najwyższej Komisji Rolnej, zawiera § 14 *Güter- und Seilwegegrundsatzgesetz 1967*, BGBl nr 198.

e) W postępowaniu w sprawach osadnictwa rolnego na pierwszy plan wysuwa się doradcza funkcja władz. Jeżeli strony postępowania ze względu na cele ustawy zgodziły się na przekazanie swoich praw [39], odpowiedni przydział tych praw następuje na podstawie decyzji władz rolnych.

4. Jeżeli poszczególne ustawy o reformie rolnej nie zawierają szczególnych przepisów prawnoprocesowych, stosuje się na mocy postanowień AgrVerfG przepisy AVG. Dotyczy to w szczególności: prawnej pozycji stron w postępowaniu wyjaśniającym, ich praw do uzyskania decyzji, dochodzenia obowiązku dokonania rozstrzygnięcia i uprawnień do posługiwania się środkami odwoławczymi. AgrVerfG przewiduje, że dokumenty, plany, wykazy, rejestry i spisy o treści deklaratoryjnej lub konstytutywnej winny być ujmowane jako decyzje w rozumieniu AVG. Tego rodzaju decyzje mogą być również udostępnione do powszechnego wglądu. Władzom rolnym przysługuje wreszcie prawo samodzielnego zmieniania zaskarżanych decyzji, gdy na skutek ich starań przed złożeniem odwołania lub skargi do organu sprawującego nadzór doprowadzą do zawarcia odpowiedniego porozumienia stron. Przypadki uchylenia, zmiany i unieważnienia z urzędu decyzji władz rolnych określa się według przepisów AVG.

5. Szczególne przepisy AgrVerfG dotyczą postępowania przed komisjami rolnymi.[40] Postępowanie to jest zbudowane według wzorów postępowań sądowych.[41] Krajowym komisjom rolnym przysługuje ponadto ze względu na ekonomię procesową uprawnienie do stosowania według swobodnego uznania wszelkich uproszczeń obowiązujących uregulowań proceduralno-prawnych, zawartych w ustawach krajowych. Uproszczenia te nie mogą jednak prowadzić do naruszenia praw osób trzecich i skrócenia drogi odwoławczej.

6. Co do kosztów postępowania AgrVerfG zawiera odmienne uregulowania niż AVG. W konfrontacji z celami postępowania rolnego ogólne uregulowania o kosztach wydają się niesprawiedliwe. Tak więc strony nieodpłatnie dostarczają pomieszczeń niezbędnych dla przeprowadzenia prac miejscowych. Ponoszą koszty ogrzewania, oświetlenia i obsługi, koszty niezbędnych środków transportu oraz prostych narzędzi i materiałów. Wszystkie pozostałe koszty — z wyjątkiem uregulowanych w ustawach krajo-

---

[39] Rekonstrukcja małych gospodarstw, zdawanie ich, przekształcanie gospodarstw, które nie mogą prowadzić samodzielnej gospodarki w jednostki samodzielne, przekazywanie małych gospodarstw rolnych właściwym osobom.

[40] Zgodnie z *Agrarbehördengesetz* 1950, BGBl, 1951 idF DGBl, organami władz rolnych drugiej instancji są krajowe komisje rolne, utworzone przy odpowiednich organach rządów krajowych. Władzą rolną trzeciej instancji jest Najwyższa Komisja Rolna przy związkowym Ministerstwie do spraw Gospodarki Rolnej i Leśnej. Możliwość odwoływania się do Najwyższej Komisji Rolnej podlega jednak ograniczeniom.

[41] Por. również wywody Anhammera: *op. cit.*, s. 28.

wych kosztów oznaczeń — ponoszone są przez organ władzy. Nie dotyczy to jedynie tych kosztów postępowania, które zostały zawinione przez jedną ze stron i dlatego przez nią powinny być pokryte. Podania, dokumenty i urzędowe akty wszelkiego rodzaju są w postępowaniu rolnym wolne od opłat.

Również postanowienia AVG o ściąganiu podatków administracyjnych nie mają zastosowania w postępowaniu rolnym.

IV. POSTĘPOWANIE FINANSOWE

1. Zakres zastosowania związkowego porządku podatkowego (BAO) [42] rozciąga się na uregulowane przepisami związkowymi podatki publiczne, z wyłączeniem uregulowanych w AVG podatków administracyjnych, jeżeli w tym zakresie nie obowiązują przepisy szczególne. Porządek ten obejmuje również uregulowane przepisami związkowymi składki na fundusze publiczne lub fundusze podmiotów publicznoprawnych, które nie są wspólnotami terytorialnymi w takim zakresie, w jakim te podatki i składki są pobierane przez związkowe władze podatkowe. Odpowiednio BAO stosowany jest również w postępowaniu władz podatkowych związku, w sprawach przyznawania i zwrotu wyrównań podatkowych i określonych przepisami związkowymi wszelkiego rodzaju zapomóg. BAO stosowany jest, jeżeli nie istnieją przepisy szczególne. Ograniczenia BAO występują również w postępowaniu na podstawie przepisów o monopolach: tytoniowym, alkoholowym i solnym. W postępowaniach podatkowych poszczególnych krajów obowiązują ich własne przepisy.[43]

2. Stroną w postępowaniu podatkowym jest podmiot zobowiązany z tytułu podatku. W postępowaniu odwoławczym stroną jest każda osoba, która wnosi odwołanie lub uczestniczy w rozpoznawaniu takiego odwołania. Stronami są adresaci decyzji ustalających podział oraz przydziały wymiarów podatkowych, a także ryczałtów podatkowych — a więc podmioty, którym przypada część wynikająca z dokonanego podziału lub które wnoszą roszczenie o dokonanie na ich rzecz takiego przydziału. Stroną są również osoby, które zostały skazane na karę w celu przymuszenia lub karę porządkową. Pozycja strony przysługuje osobom zobowiązanym do zwrotu kosztów w postępowaniu o zwrot kosztów. Inne osoby korzystają z po-

[42] BGBl nr 194, 1961 idF 201, 1963; 134, 1969.

[43] W poszczególnych krajach związkowych obowiązują obecnie w sprawach podatkowych następujące przepisy: B:LGBl nr 2, 1963, K:LGBl nr 73, 1961, N:LGBl nr 142, 1963; Oö:LGBl nr 63, 1961, S:LGBl, nr 58, 1963, St:LGBl nr 158, 1963; T:LGBl nr 7, 1963, V:LGBl nr 49, 1961, W:LGBl nr 21, 1962. Wszystkie one były wielokrotnie nowelizowane.

zycji strony jedynie wówczas i w takim zakresie, w jakim na podstawie przepisów podatkowych kwestionują działalność władz podatkowych lub w jakim działalność tych władz ich dotyczy.[44]

Zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych ocenia się na podstawie przepisów prawa cywilnego.[45] Również w postępowaniu podatkowym dopuszcza się reprezentację strony przez uprawnioną osobę, z wyjątkiem tych przypadków, w których obowiązkowe jest osobiste stawiennictwo.

3. Procesowa pozycja stron w postępowaniu podatkowym kształtuje się przede wszystkim pod wpływem zasady oficjalności postępowania. Ocena stanu rzeczy następuje przy uwzględnieniu gospodarczego punktu widzenia, co powoduje, że przy osądzaniu spraw podatkowych podstawowe znaczenie ma ich rzeczywista gospodarcza treść, a nie formy zewnętrzne badanych zjawisk.[46] Stosunek między władzami podatkowymi i stronami powinien się kształtować na zasadzie zaufania.[47] Stosowanie i realizacja tej zasady jest jednak możliwa jedynie wówczas, gdy przepisy ustawy pozostawiają tu pewną swobodę, a bezwzględnie obowiązujące normy przepisów podatkowych nie stoją na przeszkodzie.

W celu ochrony prawa stron do przedstawienia wyjaśnień BAO przyznaje im możliwości dochodzenia tych praw i związanych z nimi prawnych interesów. Poza tym władze podatkowe mają obowiązek badania i oceny podań osób zobowiązanych z tytułu podatków oraz okoliczności znanych organowi z urzędu w sposób korzystny dla stron.

Dopóki organy podatkowe nie podjęły rozstrzygnięcia, mają one obowiązek zbadać i ocenić pod względem faktycznym oraz prawnym wniesiony również po upływie terminu podatek. Władze podatkowe powinny ponadto umożliwić stronom wgląd w odpisy akt lub poszczególnych dokumentów, których znajomość jest niezbędna przy dochodzeniu roszczeń lub obronie ich prawnych interesów związanych z podatkami lub też do wykonania ich obowiązków podatkowych. Wyłączane są tu jedynie protokoły doradcze, raporty urzędowe, projekty rozstrzygnięć i szczególne dokumenty, których udostępnienie mogłoby spowodować szkodę w uzasadnionym interesie osób trzecich. Organy podatkowe nie są natomiast zo-

---

[44] Przykładowe wyliczenie tych osób podaje Reger-Stoll, BAO: Wien 1966, s. 287.

[45] Na temat proceduralno-prawnych skutków obowiązywania tej zasady zob. Eichinger: *Die wirtschaftliche Betrachtungsweise im Steuerrecht*, OZOR XV.63.

[46] Zgodnie z gospodarczym punktem widzenia, ciężar oceny zjawisk istotnych dla spraw podatkowych związany jest z ich treścią gospodarczą, a nie z formalnymi ich przejawami, por. wyjaśnienie VKGH z 22 lipca 1955 r. Zl 554/54 oraz z 13 grudnia 1957 r., Zl 3117/54 oraz wywody Reeger-Stolla: *op. cit.*, s. 99 i n.

[47] Problemem tym zajął się na gruncie judykatury Melichar: *Zur Fragen von Treu und Glauben in Steuerrecht*, FS für Walter Kastuer, Wien 1972, s. 309 i n.

bowiązane do przedstawienia stronom przed podjęciem decyzji prawnych przesłanek, istotnych dla sprawy, w celu umożliwienia im zajęcia stanowiska.[48] Obowiązująca w AVG zasada nieograniczoności środków dowodowych obowiązuje również w postępowaniu finansowym i umożliwia stronom — w powiązaniu z obowiązkiem dociekania prawdy z urzędu — przedstawianie nowych dowodów oraz wniosków dowodowych aż do prawomocnego rozstrzygnięcia. Również w postępowaniu odwoławczym — podobnie jak w AVG — nie obowiązuje jakikolwiek zakaz nowacji. Wreszcie, nieprzestrzeganie poleceń władz nie pociąga za sobą jakichkolwiek skutków zaocznych.

Odmiennie sprawa ta przedstawia się z punktu widzenia prawnomaterialnego. Mimo oficjalności postępowania strony postępowania podatkowego zobowiązane są bez ograniczeń do współdziałania przy ustalaniu faktycznego stanu rzeczy. Służą temu nałożone na nie obowiązki: udostępniania, świadczenia prawdy oraz obowiązek zgłaszania. Korelatem tych obowiązków jest szczególnie unormowany ustawowo obowiązek zachowania tajemnicy przez organy podatkowe (tajemnica podatkowa).

4. Prawo stron do uzyskania decyzji wynika z obowiązku wydania decyzji, spoczywającym na władzach podatkowych. Jeżeli w okresie 6 miesięcy po wniesieniu sprawy decyzja nie zostanie doręczona, następuje na żądanie strony dewolucja na rzecz władz podatkowych drugiej instancji, wówczas jednak tylko, gdy opóźnienie powstało z winy wyłącznie władz podatkowych. W odróżnieniu od przepisów AVG, zgodnie z którymi obowiązek wydania decyzji na wniosek stron został wprost przewidziany, władze podatkowe są zobowiązane do wydania decyzji tylko w przypadku wniesienia podań wyraźnie przewidzianych w przepisach podatkowych. Nie jest przy tym jednak istotne, czy wydawana w związku z wnioskiem decyzja ma charakter decyzji formalnej czy też decyzji materialnej albo czy idzie tu o decyzję opartą na swobodnym uznaniu.[49]

5. Prawo do odwołania się od decyzji podatkowych przysługuje nie tylko stronom postępowania podatkowego. W punkcie 2 wskazano już na możliwość uzyskania pozycji strony przez wniesienie odwołania w określonych przypadkach. Zgodnie z BAO, do wniesienia odwołania uprawniona jest każda osoba, w stosunku do której wydana została decyzja. Odwołanie od decyzji ustalającej podatek oraz decyzji w sprawie podstawy wymiaru podatku przysługuje ponadto tym osobom, przeciwko którym zwracają się te decyzje. W postępowaniu celnym prawo odwołania przysługuje w określonych przypadkach również osobie otrzymującej towar. W przy-

---

[48] Tak również wyjaśnienie VWGH z 24 lutego 1961 r., Zl. 438/58, z 19 grudnia 1960 r., Zl. 1150/60 i z 30 października 1964 r., Zl. 876/64.

[49] Także wyjaśnienie VWGH z 10 maja 1932 r., Zl. 196/32.

padku wydawania decyzji o odpowiedzialności prawo odwołania przysługuje osobie, na którą odpowiedzialność została nałożona. Aż do momentu rozpoznania odwołania, dłużnik solidarny lub osoba zobowiązana z tytułu odpowiedzialności, w stosunku do których ustalono w zaskarżanej decyzji podatek, mogą przystąpić do odwołania i w tym przypadku korzystają z tych samych praw co osoba składająca odwołanie. Z odwołaniem nie łączą się bezpośrednio w postępowaniu podatkowym żadne skutki odraczające. W szczególności przez wniesienie odwołania nie wstrzymuje się opodatkowania i przymusowego pobrania podatku. W związku z odwołaniem zapada przede wszystkim decyzja remonstracyjna, odwoławcza, wstępna. Przedłożenie odwołania władzom podatkowym drugiej instancji następuje jedynie wówczas, gdy wnioskuje to składający odwołanie po otrzymaniu odwoławczej decyzji wstępnej.

6. Poza rozwiązaniami stosowanymi w AVG, postępowanie podatkowe przewiduje przypadki utraty materialnej mocy prawnej decyzji podatkowych. Zmiana lub cofnięcie decyzji w sprawach zasiłków możliwe jest wówczas, gdy zmieniły się stosunki faktyczne, które miały istotne znaczenie przy wydaniu decyzji, bądź gdy decyzja została oparta na nieprawidłowych bądź błędnych ustaleniach. Przy wydaniu decyzji w oparciu o naukowo nie uzasadnione dane lub na skutek działań przestępczych, zmiana lub cofnięcie decyzji może nastąpić z mocą wsteczną. Uchylenie decyzji z urzędu przez organ zwierzchni może nastąpić na skutek niewłaściwości organu, nieprawidłowego ustalenia stanu faktycznego, sprzeczności z aktami sprawy, istotnych braków w postępowaniu, sprzeczności z prawem treści decyzji lub naruszenia międzykrajowych porozumień podatkowych. Tego rodzaju akty w procesie wykonywania nadzoru są możliwe jednak tylko w ciągu jednego roku od uzyskania przez nie mocy prawnej. Pozostałe interwencje w stosunku do aktów prawomocnych możliwe są jedynie w okresie czterech lat i mogą być podejmowane tylko na korzyść strony.[50]

7. Prawomocnie zakończone postępowanie podatkowe może być na wniosek jednej ze stron wznowione. Podstawy wznowienia ustalono podobnie jak w AVG (uzyskanie decyzji w wyniku oszustwa, zmiana stanu faktycznego lub stanu prejudycjalnego). Wznowienie postępowania jest możliwe w pewnych przypadkach z urzędu. Wówczas nie przysługuje jed-

[50] Zagadnienia nierównej pozycji stron i władz podatkowych oraz sprawy luk prawnych, powodujących niekorzystne skutki dla stron, w przepisach BAO podjął Roessler w swych artykułach: *Lücken der Rechtsstaatlichkeit in den Verfahrensgesetzen der Gerichtshofe öffentlichen Rechts an Hand aktueller Beispiele aus der BAO*, OJZ 1962, s. 492 i n. oraz *Jetzt Chancengleichheit im öffentlich-rechtlichen Verfahren unter besonderer Berücksichtigung der jüngsten Judikatur des VerfGH?* Anw. Bl. 1970, s. 4 i n.

nak stronom prawo żądania wznowienia postępowania. Rozstrzygnięcie wydane w wyniku wznowienia postępowania z urzędu, może wprowadzać zmianę na korzyść lub niekorzyść strony. W przeciwieństwie do wznowienia na wniosek stron, wznowienie z urzędu nie jest uzależnione od warunku, aby powód wznowienia nie był znany władzom podatkowym bez ich winy w postępowaniu pierwotnym. Po upływie czteroletniego terminu wznowienie postępowania (również z urzędu) jest wykluczone.[51]

W odniesieniu do terminów utraconych (ustawowych lub ustalonych przez władze) BAO przewiduje możliwość przywrócenia stanu poprzedniego wówczas, gdy strona popadła przez utratę terminu w niekorzystną sytuację prawną i gdy uprawdopodobni ona, że przez nieprzewidziane, nieodwracalne i niezawinione wydarzenie nie mogła terminu dotrzymać. Podstawy przywrócenia stanu uprzedniego odpowiadają przepisom AVG, z tym wyjątkiem, że w postępowaniu podatkowym nie przewiduje się możliwości *restitutio in integrum*, czynności polegającej na oświadczeniu ustnym.[52]

Również w sprawach podatkowych przysługuje stronom po wyczerpaniu toku instancji skarga do Trybunału Administracyjnego i Konstytucyjnego.

8. W sprawach kosztów postępowania BAO opiera się na zasadzie podziału obciążeń między strony i organy podatkowe. Tak więc koszty poniesienione przez organy podatkowe są pokrywane przez nie, zaś strony ponoszą te koszty, które dla nich wynikły w związku z postępowaniem podatkowym. Wyjątkowo jedynie w określonych przypadkach w postępowaniu w sprawach podatków konsumpcyjnych oraz w postępowaniu w sprawach monopoli nałożono na strony obowiązki związane z kosztami.

WYKAZ PRZEPISÓW

Flurverfassungs-Grundsatzgesetz 1951 (WV) BGBL 103, 1951, 78, 1961, 301, 1976.

Krajowe ustawy wykonawcze

B: Flurverfassungs-Landesgesetz, LGB1 40, 1970 oraz co do podziału nieruchomości gruntowych 56, 1933.

K: Flurverfassungs-Landesgesetz 1970 (WV) LGB1 142, 170.

K: Flurverfassungs-Landesgesetz 1975, LGB1 6650/0.

w zakresie działalności mającej na celu likwidację rozdrobnienia

LGB1 34, 1951.

---

[51] Z punktu widzenia procesowego zajmuje się tym Walter: *Die Wiedereinsetzung in der BAO im Lichte interner Prozesrechtsvergleichung*, OJZ 1961, s. 617 i n.

[52] Por. co do tego również Richter: *Die Grenzen des wiederaufgenommenen Verfahrens*, JB1 1970, s. 462 i n.

O: Flurverfassungs-Landesgesetz LGBl 33, 1972.

S: Dbg Flurverfassungs-Landesgesetz 1955 — WV/LGBl 64, 1959, 88, 1964, 33, 1972:LGBl 1, 1973 (WV).

St: Flurverfassungs-Landesgesetz 1963, LGBl 276, 1963, 193, 1969, 32 i 33, 1971, 127, 1971.

Ustawa o wspólnotach rolnych, LGBl 169/1971.

T: tyrolska Flurverfassungs-Landesgesetz 1969 (WV), LGBl 34, 1969, idF 69, 1973, 92, 1976.

V: Flurverfassungsgesetz (WV), LGBl 43, 1971.

Ustawa o zasadach osadnictwa rolnego, BGBl 79, 1967, idF 279, 1969, 358, 1971.

Ustawy wykonawcze krajowe

B: Landwirtschaftliches Siedlungsgesetz, LGBG, 41, 1970, 11, 1972.

Ustawy regulujące postępowanie w sprawach osadnictwa rolnego odnośnie ujawnienia wartości majątku zgodnie z:

3. Staatsvertragsdurchführungsgesetz, LGBl 7, 1958 idF 7, 1959.

K. Landwirtschaftliches Siedlungsgesetz, LGBl 122, 1970, 43, 1973, ustawa w wykonaniu 3. Staatsvertragsdurchführungsgesetzes, LGBl 35, 1958.

N: nö landwirtschaftliches Siedlungsgesetz 1973, LGBl 6645/0, ustawa o postępowaniu w sprawach osadnictwa rolnego, w sprawach nieruchomości ujawnionych zgodnie z 3. Staatsvertragsdurchführungsgesetz LGBl 136, 1957.

O: G über das Landwirtschaftl. Siedlungswesen, LGBl, 29, 1970, 16, 1974, ustawa o postępowaniu w sprawach osadnictwa rolnego, odnośnie do ujawniania wartości majątku zgodnie z 3. Staatsvertragsdurchführungsgesetz. LGBl, 1, 1959.

S: Sbg landwirtschaftliches Siedlungsgesetz, LGBl, 68, 1970, idf 29, 1972, 46, 1974.

St. Stmk landwirtschaftl. Siedlungsgesetz, LGBl, 1, 1970 idF 124, 1972.

T: tyrolska landwirtschaftl. Siedlungsgesetz 1969, LGBl, 49, 1969.

V: Bäuerliches Siedlungsgesetz, LGBl, 37, 1970.

W. Wr. Landwirtschaftl. Siedlungsgesetz, LGBl, 7, 1971, idF 12, 1972.

Ustawa zasadnicza z r. 1951 o wykonywaniu praw do korzystania z lasów, pastwisk oraz wykonywania szczególnych służebności rolnych (WV) BGBl 103, 1951, 301, 1976.

Ustawy wykonawcze i krajowe przepisy uzupełniające

K: ustawa o zmianach regulacji i nowym ukształtowaniu służebności w odniesieniu do lasów, pastwisk i pól, LGBl, 41, 1920, DVO 31, 1921.

N: ustawa o nowym ukształtowaniu i zmianie prawa wykupu produktów drzewnych, pochodzących z pastwisk, oraz leśnych, uregulowanych w postępowaniu na podstawie patentu cesarskiego z 5 czerwca 1853 r., RGBl 130. Por. także co do zabezpieczenia praw podmiotów serwitutów leśnych, LGBl, 120, 1911.

O: Wald- und Weideservituten-Landesgesetz, LGBl 2, 1953.

S: Sbg Wald- und Weideservitutengesetz 1955 (WV), LGBl 65, 1955, 66, 1961.

St: Wald- und Weideservitutenlandesgesetz 1965, LGBl 62/1956, idF 127, 1972, 9, 1973.

G über die Forderung der Flurbereinigung, LGBl 61, 1958.

T. Wald- und Weideservitutengesetz, LGBl 21, 1952.

V: Servituten-Ablösungsgesetz, LGBl 120, 1921.

Grundteilungsgesetz, LGBl 46, 1968.

Güter- und Seilwege-Grundgesetz 1967, BGBl 198, 1967.

Ustawy wykonawcze i uzupełniające przepisy krajowe

B: Landwirtschaftl. Bringungsrecht 1949 — WN, LGBl 46, 1969.
VO betreffend die Sicherheit bei der Benutzung von Bringungsanlagen und die Abwehr von mit Bringungsanlagen verbundenen Gefahren, LGBl 2, 1971.
N: Güter- und Seilwege-Landesgesetz, 1973, LGBl 6620/0.
G über landwirtschaftl. Materialseilbahnen, LGBl 52, 1965.
Landwirtschaftl. Materialseilbahn VO, LGBl, 289, 1965.
O. O. Bringungsrechtgesetz, LGBl, 19, 1962.
S: Sbg Güter- und Seilwegegesetz 1970, LGBl 41, 1970, idF 90, 1971.
Besondere Bau- und Betriebsvorschriften für Seilwege, LGBl 58, 1970.
Sbg Landwirtschafts-Materialseilbahngesetz. LGBl 162, 1962.
Landwirtschafts-Materialseilbahn VO, LGBl 170, 1962.
Landwirtschafts-Werkverkehrmaterialseilbahn VO, LGBl 38, 1966.
St: Stmk Güter- und Seilwege-Landesgesetz, LGBl 21, 1970.
T: Güter- und Seilwege-Landesgesetz, LGBl 40, 1970.
V: Güter- und Seilwegegesetz (WV), LGBl 25, 1963.
G über wirtschaftl. Materialseilbahnen LGBl 10, 1961.
VO über Sicherheitsmassnahmen für landwirtschaftl. Materialseilbahnen LGBl 21, 1962.
VO über Sicherheitsmassnahmen für landwirtschaftl. Materialseilbahnen mit Werkverkehr und erweitertem Werkverkehr, LGBl 17, 1961.
Ochrona pastwisk alpejskich: brak ustawy związkowej, wcześniej pozostawało to w kompetencji krajów, zgodnie z § 3 ust. 1 UG 1920, od B—GV, listopad 1974, art. 15, ust. 6 B-n.
K: LGBl 38, 1923.
N: LGBl, 109, 1923.
O: LGBl 65, 1921.
S: LGBl 34, 1920.
St: Almschutzgesetz. LGBl 49, 1948.
T: LGBl 81, 1920.

РЕЗЮМЕ

Кроме общего закона об административном производстве (AVG), в Австрии действуют особые нормы производства, в которых отражается специфика нормируемого предмета.

Производство в области права о государственной службе охватывает дела по отношениям государственной службы, пенсионные дела и дела по снабжению на ступени союза (федерации), земель, округов и волостей. Стороной в таком производстве могут быть лица, публично-правовое отношение которых в рамках государственной службы является предметом этого производства. Право-процессуальное положение сторон в производстве по делам из области права о государственной службе отличается от общепринятой процедуры в нескольких пунктах. С одной стороны, орган государственной власти, который репрезентирует интересы государственного работодателя, обязан исследовать все обстоятельства, свидетельствующие как в пользу, так и не в пользу представителя стороны, а в другой, право сторон на заслушивание так ограничено, что стороны получают возможность занять позицию по отношению к результатам следствия только тогда, когда эти разультаты отличаются от уже

предложенных достоверных результатов. Иначе, чем в AVG, урегулировано здесь правомочие сторон на пользование правовыми средствами. Выданные в ходе сокращенного производства, без заслушивания сторон служебные мандаты можно отвергнуть предложением, которому не принадлежит последствие отсрочки. Также и протест против других решений, связанных с правом о государственной службе имеет исключительно отсрочивающее последствие. Впрочем, в случае решений, выданных в результате обжалования, аппеляционные власти могут вынести постановление об обратном действии решения до момента вынесения первого решения.

В производстве по делам из области права о государственной службе принцип материальной правовой силы можно преодолеть и благодаря тому, что власти обладают правом приостановления или аннулирования решения в служебном порядке в том случае, если одна из сторон знала или должна знать, что данное решение противоречит действующим нормам права.

Производство по сельскохозяйственным делам охватывает вопросы объединения сельскохозяйственных и лесных угодий с целью оздоровления структуры, уничтожения чересполосицы, деления земель совместного пользования и регулирования прав общин на пользование и управление, производство с сервитутами, привязанными к лесам, пастбищам и полям, право на пользование водоемами, охраны альпийских лугов и пастбищ и поселения земледельцев. Характерной чертой большей части дел, относящихся к компетенции сельских властей, является принцип концентрации компетенций, вследствие чего компетенции этих властей распространяются и на производство и на решения, относящиеся ко всем деловым и правовым отношениям, связанным с производством по сельскохозяйственным делам. Положение сторон в следственном производстве, их право на решение и на предъявление требования выдачи решения, их правомочия на использование юридических средств применяются обычно и к AVG.

Союзное (федеральное) налоговое производство охватывает регулируемые федеральным правом публичные налоги, пошлины и сборы. Само производство происходит в служебном порядке, оценка состояния дела осуществляется по экономическим критериям, однако она должна характеризоваться искренностью и доверием. Как в AVG, так и в финансовом производстве, было урегулировано право сторон на заслушивание, на доступ к актам, право на решение и на юридические средства. Кроме того, в аспекте материальном, существуют неограниченные обязанности раскрытия, правдивости и уведомления, которым, однако, соответствует обязанность сохранения тайны налоговыми органами.

Кроме того, налоговому производству известны случаи материальной правовой силы налоговых решений, например, когда обстоятельства подвергаются изменению или же решение основывается на фальшивых или на вводящих в заблуждение информациях.

ZUSAMMENFASSUNG

Neben den allgemeinen Verwaltungsverfahrensgesetzen (AVG) bestehen in Österreich auch Sonderverfahrensnormen, die von der Eigenart der zugrundeliegenden Materie geprägt sind.

Das Dienstrechtsvefhahren umfaßt die Angelegenheiten des öffentlichen Dienst-, Ruhe- oder Versorgungsverhältnisses zum Bund, den Ländern, Bezirken und Gemeinden. Parteistellung genießen in diesen Verfahren jene Personen, deren öffentlich-rechtliches Dienstverhältnis Gegenstand des Verfahrens ist. Die verfahrensrechtliche Stellung der Parteien im Dienstrechtsverfahren unterscheidet sich vom allgemeinen Verfahren in einigen grundsätzlichen Punkten. Einerseits ist die Dienstbehörde, die ja auch die Dienstgeberinteressen vertritt, gehalten, alle Umstände zu prüfen, die zum Vorteil und zum Nachteil der Parteisprecher, zum anderen ist das Recht auf Parteiengehör insoweit eingeschränkt, als den Parteien nur dann Gelegenheit zur Stellungnahme zu den Ergebnissen der Ermittlungen eingeräumt wird, wenn diese Ergebnisse vom bisheringen maßgebenden Vorbringen der Partei abweichen. Unterschiedlich vom AVG ist auch die Rechtsmittelbefugnis der Parteien geregelt. Dienstrechtsmandate, die im verkürzten Verfahren ohne Parteiengehör ergangen sind, können mit Vorstellung bekämpf werden, der jedoch keine aufschiebende Wirkung zukommt. Auch die Berufung gegen andere dienstrechtlichte Bescheide hat nur ausnahmsweise aufschiebende Wirkung. Im übrigen kann von der Rechtsmittelbehörde in der Berufungsentscheidung auch die Rückwirkung auf der Zeitpunkt der Erlassung des Erstbescheides angeordnet werden. Im Dienstrechtsverfahren ist auch das Prinzip der materiellen Rechtskraft dadurch durchbrochen daß den Behörden ein amtswegiges Recht zur Aufhebung oder Nichtigerklärung von Bescheiden zusteht, wenn eine Partei wußte oder wissen müßte, daß der Bescheid gegen zwingende gesetzliche Vorschriften verstößt.

Das Agrarverfahren erfaßt die Zusammenlegung land- und forstwirtschaftlicher Grundstücke zur Strukturbereinigung, Flurbereinigung, Teilung gemeinschaftlicher Grundstücke und Regulierung gemeinschaftlicher Benützungs- und Verwaltungsrechte, die Behandlung von landwirtschaftlichen Wald-, Weide- und Felddienstbarkeiten, das landwirtschaftliche Bringungswesen, Alp- und Weideschutz sowie das landwirtschaftliche Siedlungswesen. Eine Besonderheit in den meisten agrarbehördlichen Verfahren liegt im Grundsatz der Kompetenzkonzentration, wonach die Zuständigkeit der Agrarbehörden sich auch auf die Verhandlung und Entscheidung über alle tatsächlichen und rechtlichen Verhältnisse erstreckt, die im Zusammenhang mit dem durchzuführenden Agrarverfahren stehen. Die Stellung der Parteien im Ermittlungsverfahren, ihr Recht auf einen Bescheid sowie zur Geltendmachung der Entscheidungspflicht und ihre Rechtsmittelbefugnis richtet sich im allgemeinen jedoch nach AVG.

Das bundesrechtliche Abgabenverfahren erstreckt sich auf die bundesrechtlich geregelten öffentlichen Abgaben, Zölle und Beiträge. Das Verfahren selbst ist amtswegig, die Würdigung des Sachverhaltes erfolgt nach dem Prinzip der wirtschaftlichen Betrachtungsweise, jedoch beherrscht vom Grundsatz von Treu und Glauben. Wie im AVG ist auch im Finanzverfahren das Recht der Parteien auf Gehör, auf Akteneinsicht, auf Erlassung eines Bescheides und auf Rechtsmittel geregelt. Daneben bestehen in materieller Hinsicht uneingeschränkte Offenlegungs-, Wahrheits- und Anzeigepflichten, denen jedoch die Geheimhaltungspflicht der Abgabenbehörde gegenübersteht.

Daneben kennt auch das Abgabenverfahren zahlreiche Durchbrechungen der materiellen Rechtskraft von Abgabenbescheiden, u.a. dann, wenn sich die maßgeblichen Verhältnisse ändern oder der Bescheid auf unrichtigen oder irreführenden Angaben beruht.